

Skriv, skriv, skriv

Pia Zinn Ohrt

Lektor, cand.mag.
Frederiksberg Gymnasium.

Den skriftlige sprogfærdighed i 3. fremmedsprog trænes i begyndelsen af 1.g fortrinsvis igennem små, elementære øvelser. Disse bliver i løbet af 1.g og 2.g til små oversættelser, personkarakteristikker, resumeer, ord eller udtryk i en tekst, der skal forklares. I 3.g vil der være tale om større opgaver dels i relation til de læste tekster, dels eksamensrettede opgaver, hvor der skal skrives en oversættelse, besvares nogle tekstforståelsesspørgsmål og udarbejdes en fri opgave med relation til en udleveret tekst.

Men ud over de faste, tekstbaserede opgaver er det vigtigt også at træne eleverne i at udtrykke sig spontant på et fremmedsprog, således at de også kan magte nogle mere frie situationer. Formålet med dette er at:

- Udvikle evnen til at formulere sig

klart og tydeligt

- Styrke grammatikindlæringen
- Udvikle evnen til at udtrykke sig frit

Det første formål med den frie skriftlige sprogfærdighed er, at eleverne skal lære at formulere sig så klart, at andre kan forstå, hvad de skriver. Eleverne skal skabe sig deres eget sprog, og de skal føle, at de efterhånden er i stand til at udtrykke sig nogenlunde, selv om det i starten kun er tilnærmelsesvis og på et elementært niveau. Denne følelse er med til at give dem en større sikkerhed, hvilket især er nødvendigt i begyndelsen, hvor vanskelighederne kan forekomme uovervindelige.

Et andet formål med træningen er at styrke grammatikindlæringen og slå de grammatikbegreber fast, som ele-

verne lidt efter lidt stifter bekendtskab med både på det bevidste og det ubevidste plan. Samtidig med denne konsolidering tilskynder man eleverne til at udforske grammatiske områder, der indtil da var ukendte. Behovet for at udtrykke en bestemt ide og vanskeligheden ved at overføre den til tekst, får eleverne til at eksperimentere og stille spørgsmål til noget, som de endnu ikke ved. Hvis det lykkes læreren at gøre eleverne nysgerrige med hensyn til, hvordan man formulerer sig skriftligt, vil det helt sikkert være både motiverende og stimulerende for hele læreprocessen.

Et tredje mål er, at eleverne skal udvikle deres evne til at udtrykke sig frit. De skal derfor opmuntres til at bruge deres fantasi og skrive så meget som muligt og i det hele taget opfordres til at være så kreative som overhovedet muligt.

Fremgangsmåde:

- Motivationsfase
- Skrivefase
- Slutningsfase

Motivationsfase

I denne fase er lærerens rolle vigtig. Læreren skal her hjælpe eleverne med at planlægge den tekst, de skal skrive. Det vil i praksis sige at forsyne eleverne med stimuli, så de kan få ideer til deres produkt og at få eleverne til at fokusere opmærksomheden på det, der er typisk for den tekst, der skal produceres. Det er lærerens opgave at inspirere og dermed motivere eleverne til en aktivitet, som umiddelbart kan fore-

komme mindre tilfredsstillende. To mulige teknikker kan være at lave en brainstorming eller en del – og stjæl runde.

Brainstorming:

Eleverne kommer i stikordsform med ideer til emnet. Disse skrives op i tilfældig orden på tavlen, og eleverne kan nu hver især lade sig inspirere af ideerne, hvis det kniber med fantasien. Læreren kan om nødvendigt tilføje flere ideer.

Del – og stjæl runde:

Eleverne laver en kort individuel brainstorming, hvor de skriver de ideer ned, som de kan komme i tanke om. Derefter tager man en runde i klassen, hvor hver elev fremlægger sine ideer. Alle har nu lov til at stjæle ideer fra hinanden. Herved kommer der som regel flere ideer frem end ved en almindelig brainstorming.

Skrivefase

Eleverne skriver.

Slutfase

Når eleverne er færdige med at skrive, er det her i den frie produktion ikke formålstjenligt, at læreren retter elevernes arbejde. Hvis elevernes arbejde bliver rettet for sprogfejl, kan det få en hæmmende virkning på deres senere præstationer. Det er derimod vigtigt, at eleverne føler sig frie til at eksperimentere og føler, at deres arbejde bliver accepteret. I denne aktivitetstype er det altså ikke produktet, men processen der er det vigtige. Det bedste, man som lærer kan gøre i denne fase, er at læse teksterne og tilføje en kommentar, der

går på indholdet, som f.eks. 'spændende', 'sjovt', 'det kunne jeg godt tænke mig at høre mere om' osv.

I det følgende vil jeg give nogle konkrete eksempler på, hvordan man kan træne fri skriftlig sprogfærdighed. Jeg vil foreslå to forskellige typer: 'reel' og 'imaginær'. Eksemplerne er taget fra italienskundervisningen, men kan med lethed overføres til andre sprog.

Fri skriftlig sprogfærdighed, reelle situationer:

- *Filmanmeldelse*

Niveau: forårssemestret i 1.g

Fremgangsmåde:

Instruktion til eleverne: I skal vælge en film, som I har set. I skal skrive, hvad filmen handler om, hvad I synes om den, og I skal begrunde jeres mening.

Motivationsfase:

For at hjælpe eleverne til at huske filmen, kan man bede dem om at lukke øjnene og tænke på en film, som de har set for nylig. 1-2 minutter skulle være nok. Derefter skal de begynde at skrive.

- *Bedsteforældre*

Niveau: slutningen af 1.g, begyndelsen af 2.g

Fremgangsmåde: Som optakt til den frie skriftlige aktivitet kan man med fordel lave en fri mundtlig aktivitet.

Motivationsfase:

Eleverne bliver bedt om at lukke øjnene og 'se' deres bedsteforældre for sig: de skal prøve at huske deres måde at klæde sig på, deres udseende, det forhold de havde til bedsteforældrene, om de foretrak bedsteforældrene på moderens side fremfor på faderens

side og hvorfor. Eleverne åbner derefter øjnene og fortæller hinanden to og to om deres bedsteforældre.

Den skriftlige aktivitet: Instruktion til eleverne: Skriv om en af jeres bedsteforældre og jeres forhold til ham eller hende.

Fri skriftlig sprogfærdighed, imaginære situationer:

- *En plakat til en fest*

Niveau: 1.g, efter et par ugers undervisning.

Fremgangsmåde:

Instruktion til eleverne: I skal lave en plakat, hvor I inviterer jeres kammerater til fest.

Motivationsfase:

Brainstorming: Læreren spørger eleverne, hvilke vigtige oplysninger der skal være på en sådan plakat. Læreren skriver elevernes forslag på tavlen og oversætter de ord, eleverne ikke selv kender. Forslagene skal hjælpe eleverne til at få ideer til deres plakat. Læreren uddeler farvet papir eller karton i A4 størrelse.

Eleverne laver plakaten enkeltvis eller i mindre grupper, og disse hænges derefter op i klassen.

- *Uformelt brev efter en ferie*

Niveau: efter jul i 1.g

Fremgangsmåde:

Instruktion til eleverne: I skal forestille jer, at I har været på ferie i Italien, hvor I har fået en italiensk ven eller veninde. Nu skal I skrive et brev til denne ven og fortælle ham eller hende, hvad I har lavet, siden I er kommet hjem. I skal endvidere fortælle, at I er glade for at have mødt ham eller hende og for de oplevelser, som I havde sammen.

Motivationsfase:

Brainstorming: Læreren starter aktiviteten med at spørge klassen, hvilke informationer, de synes, der skal med i et sådant brev. Elevernes forslag skrives på tavlen, læreren kan evt. selv tilføje andre. Stikordene på tavlen fungerer som reserve, hvis elevernes fantasi blokerer.

Forslag til ideer: stranden, diskoteker, udflugter, bjerge, skiture, morsomme episoder.

- *Skriv en præsentation af din by for at give italienske turister lyst til at besøge den.*

Niveau: 2.g

Fremgangsmåde:

Instruktion til eleverne: I skal lave en præsentation af jeres by eller bydel, så italienske turister får lyst til at besøge den. Præsentationen kan omfatte hele byen eller et særligt aspekt (pladser, museer, seværdigheder, grønne områder, natteliv, etc.).

Motivationsfase: I timen inden kan man bede eleverne om at medbringe 3-4 billeder eller postkort fra byen. I den følgende time sidder hver elev med et eller flere billeder foran sig, som kan inspirere dem til at skrive om deres by. Kort og billeder kan evt. vedlægges eller klistres på opgaven til sidst.

- *Skriv en historie (en krimi, en kærlighedshistorie, en fantastisk historie) ud fra lyde*

Niveau: principielt alle niveauer, men de første gange man prøver, kan det være en god idé at vælge et niveau, hvor eleverne / kursisterne har sprog til at formidle et indhold, dvs. mindst 2.g og opefter. Senere kan man også prøve med de lavere niveauer og f.eks. opfor-

dre eleverne til kun at skrive i nutid.

Forarbejde:

På et kassettebånd indspilles forskellige lyde (20 – 25 i alt). Det kan f.eks. være:

- Skridt på en trappe
- Fuglesang
- En flyvemaskine, der starter eller lander
- Hunde, der gør
- En dør, der smækker
- En telefon, der ringer
- Havets brusen
- En vaskemaskine, der kører
- Børn, der leger
- En mand, der saver træ

Der er ingen forbindelse mellem de enkelte lyde. Alle lyde varer fra 3 - 6 sekunder og indspilles på et bånd med ca. 3 - 4 sekunders mellemrum. Mange lyde kan tages fra film, der er optaget på bånd, andre kan optages direkte. Sæt tælleren på båndoptageren på 0 og notér på et stykke papir, på hvilket nummer hver lyd starter. (Underviser man flere forskellige steder, må man gøre det for hver båndoptager, man bruger, da tælleren på forskellige båndoptagere sjældent er ens). Begynder-tallet for de fem første lyde kan f.eks. være: 0 - 7 - 12 - 20 - 26. Disse tal skrives ned på hvert sit stykke papir, som skal bruges i klassen. Tallene lægges i en pose.

Selve aktiviteten laves ud fra et bestemt antal lyde, f.eks. 10.

Fremgangsmåde: Båndoptageren anbringes midt i klasseværelset, og eleverne sætter sig rundt om i en halvcirkel.

Instruktion til eleverne: I skal skrive en historie (f.eks. en krimi, en kærligheds-

historie, en fantastisk historie) ud fra de lyde, I vil høre om lidt.

Yderligere instrukser til eleverne:

- I skal høre 6 lyde, disse vælges tilfældigt af jer selv.
- Hver lyd bliver kun spillet én gang.
- Mellem to lyde vil der gå 5 minutter, hvor I skal skrive på jeres historie.
- I vil blive adviseret, når der er 1 minut tilbage, så I kan gøre den sætning, I er i gang med, færdig.
- Det eneste krav til opgaven er, at der skal være en logisk overgang mellem de enkelte afsnit (repræsenteret ved de forskellige lyde).
- I må bruge ordbog eller I må spørge læreren (lavmælt) om de ord, som I har brug for.

En elev trækker et nummer fra posen og læser det højt.

Læreren finder det tilsvarende nummer på båndet og spiller den pågældende lyd 1 gang.

Eleverne begynder deres historie og skriver i 5 minutter.

Læreren adviserer eleverne, når der er 1 minut tilbage.

En anden elev trækker et nyt nummer fra posen og læser det højt.

Læreren finder det tilsvarende nummer på båndet og spiller den pågældende lyd 1 gang.

Eleverne skriver videre på deres historie.

Således fortsættes aktiviteten, indtil de 6 lyde er afspillet, og eleverne har skrevet i ca. 30 minutter.

Aktiviteten er slut. Læreren indsamler historierne og kommenterer *indholdet*, ikke formen.

Forslag til retning af det skriftlige arbejde

Læreren har i en tidligere fase indsamlet skriftligt materiale fra eleverne og kan have kommenteret indholdet, men ikke formen, dvs. ikke rettet fejl overhovedet. I en følgende lektion udleveres opgaverne til eleverne, som opfordres til at forbedre deres historie to og to. Eleverne får følgende besked: Forestil jer, at I sidder og bladrer i et ugeblad, hvor I læser, at redaktøren for bladet har udskrevet en konkurrence: Hver måned vil den bedste historie, der bliver indsendt til redaktionen blive publiceret og præmieret. I beslutter at deltage i konkurrencen, men for at have så mange chancer som muligt for at vinde, må I være sikre på, at jeres historie fremstår så sprogligt klart som overhovedet muligt; derfor har I brug for en kammerats hjælp.

Yderligere instrukser til eleverne:

- I skal arbejde sammen to og to, først med den enes historie, derefter med den anden.
- I må bruge alle de hjælpemidler, I vil: ordbog, grammatik, verbebog etc.
- I kan til enhver tid kalde på mig (læreren), hvis I er i tvivl om noget.
- Vigtigt: Det er kun forfatteren til det skrevne, der kan slette, omskrive eller ændre noget i teksten.
- Diskussionen skal foregå på målsproget.

Eleverne arbejder med rettetarbejdet ca. 15-20 minutter pr. tekst. Efter ca. 40 minutter indsamles historierne.

I en følgende lektion udleveres historierne til eleverne igen, og de bliver bedt om at læse deres historier igennem og rette dem nu med en ny partner. Formålet med dette er at få så mange øjne som muligt til at se den samme tekst, samtidig med at det stadig er 'forfatteren', der bestemmer, om han vil rette eller ændre noget i teksten. Partneren er *coach*, der giver gode råd (jf. Zinn Ohrt i dette nummer, s. 14-18).

Eleverne arbejder med rettetarbejdet på de to tekster i 20 – 30 minutter i alt. Læreren tager opgaverne med hjem og kommenterer processen, som eleverne

har været igennem. I den følgende lektion pointerer læreren de fremskridt, som eleverne har gjort gennem de to revisioner. Det er uundgåeligt, at eleverne føler sig stolte og har fået lidt mere selvtillid, end de havde før. Hermed er aktiviteten slut.

Litteratur

Atti del 7. Seminario internazionale per insegnanti di lingua. Edizione DILIT e Alpha & Beta Verlag, 1997 og 1998.
Catizone, Piero, Christopher Humphris & Luigi Micarelli: Volare 1 + 2, elevbog + lærervejledning. Edizione DILIT e Alpha & Beta Verlag, 1997 og 1998.

Affect in Foreign Language and Second Language Learning. A practical guide to creating a low-anxiety classroom atmosphere. Boston, McGrawHill, 1998. 273 s.

Bischof, Monika, Viola Kessling & Rüdiger Krechel: Landeskunde und Literaturdidaktik. Berlin, Langenscheidt, 1999. 183 s. (Fernstudienangebot Germanistik; Deutsch als Fremdsprache)

Clausen, Inger m.fl.: Sprog vurdering af tosprogede børn. Uc2's rapport fra en spørgeskemaundersøgelse af talepædagogers arbejde med tosprogede børn. Ishøj, uc2 Udviklingscentret for undervisning og uddannelse af tosprogede børn og unge, 1999. 93 s.+bilag.

Fremdsprachenlernen in der Wissensgesellschaft. Zum Einsatz der neuen Technologien in Schule und Unterricht. Ismaning, Hueber, 1999. 264 s.

Grammatik und mentale Prozesse. Hrsg. von Angelika Redder & Jochen Rehbein. Tübingen, Stauffenberg, 1999. 336 s.

Haastrup, Kirsten & Erik Poulsen: Intern evaluering af de kommunikative færdigheder i engelsk hvad og hvordan. Kbh., Danmarks Lærerhøjskole, Institut for humanistiske fag, 1999. 38 s.